This Question Paper contains 24 printed pages.

Seat No.:

HE

Sl. No. : 101634

022(GHE)

(May, 2021)

Time : 3 Hours] ***[Maximum Marks : 100***

સૂચનાઓ :

1) આ પ્રશ્નપત્રમાં પાંચ વિભાગ અને કુલ 63 પ્રશ્નો છે.
2) જવાબ આપતા પહેલાં પ્રશ્નોને કાળજીપૂર્વક વાંચી સૂચના મુજબ જવાબ આપો.
3) વિભાગની સામે કૌંસમાં લખેલ અંક ગુણ દર્શાવે છે.
4) નવો વિભાગ નવા પાના પરથી જ લખવા.

વિભાગ - A

■ **નીચે આપેલા 1 થી 15 હેતુલક્ષી પ્રશ્નો છે. આપેલા વિકલ્પોમાંથી યોગ્ય વિકલ્પ પસંદ કરી જવાબ લખો.દરેકનો 1 ગુણ છે.** **[15]**

1) આલેખ કયા પ્રકારના વિતરણ માટે દોરવામાં આવે છે ?

(A) અસતતત

(B) વિષમ

(C) આદર્શ

(D) સતત

2) જીવનની ભૌતિક ગુણવત્તા આંક (PQLI) નું મહત્તમ મૂલ્ય કેટલું હોય છે ?

(A) શૂન્ય

(B) 100

(C) 1000 થી વધુ

(D) 100 થી ઓછું

3) આર્થિક વૃદ્ધિનો પ્રશ્ન મુખ્યત્વે કેવા રાષ્ટ્રોના પ્રશ્નો સાથે સંકળાયેલો છે ?

(A) પછાત દેશો

(B) વિકસિત

(C) વિકાસશીલ

(D) ત્રીજા વિશ્વના દેશો

4) RBI અન્ય બેન્કો પાસેથી અત્યંત ટૂંકા સમયનું ધિરાણ લે તેના દરને શું કહેવાય ?

(A) બેન્ક રેટ

(B) ખુલ્લા બજારનો દર

(C) રીવર્સ રેપોરેટ

(D) રેપોરેટ

5) ભારતમાં વેપારી બેન્કમાં મોટેભાગે કેટલા પ્રકારની થાપણો હોય છે ?

(A) 2

(B) 3

(C) 6

(D) 10

6) સરકારે કાયદા દ્વારા વધતા ભાવોને અટકાવ્યા હોય, તો તેવા ભાવવધારો કયા પ્રકારનો ફુગાવો છે ?

(A) ખર્ચ પ્રેરિત ફુગાવો

(B) દાબેલો ફુગાવો

(C) દોડતો ફુગાવો

(D) ખુલ્લો ફુગાવો

7) ચોખા આપીને કાપડ મેળવવાની આર્થિક વ્યવસ્થા કયા નામે ઓળખાતી હતી ?

(A) નાણા પ્રથા

(B) બેન્કિંગ વ્યવસ્થા

(C) સાટા પ્રથા

(D) ઉધાર પ્રથા

8) ઇન્ડિયન કાઉન્સિલ ઓફ મેડિકલ રીસર્ચ શહેરી ક્ષેત્રે વ્યક્તિની ખોરાકમાં ન્યૂનતમ દૈનિક કેટલી કેલરી નક્કી કરી છે ?

(A) 2400 કેલરી

(B) 2300 કેલરી

(C) 2200 કેલરી

(D) 2100 કેલરી

9) ભારતમાં વર્ષ 2014-16 ના સમયગાળામાં કુપોષિત વ્યક્તિઓનું ટકાવારી પ્રમાણ કેટલું છે ?

(A) 20.5

(B) 11.2

(C) 15.2

(D) 23.7

10) ફરજિયાત સ્વરૂપની બેરોજગારીનો વિચાર કયા શ્રમના પુરવઠાના સંદર્ભમાં કરવામાં આવે છે ?

(A) સક્રિય

(B) બાળકો

(C) નિષ્ક્રિય

(D) વૃદ્ધો

11) બેરોજગારીના પ્રકારો નક્કી કરવા માટેના ચાર માપદંડો કોણે રજૂ કર્યા છે ?

(A) રાજકૃષ્ણ

(B) મહાલનોબિસ

(C) કેઇન્સ

(D) માર્શલ

12) ભારતમાં આર્થિક આયોજનનો આરંભ કઈ સાલમાં થયો ?

(A) ઈ.સ. 1950

(B) ઈ.સ. 1951

(C) ઈ.સ. 2000

(D) ઈ.સ. 1901

13) ભારતમાં કૃષિ-સંશોધન કરતી સંસ્થા કઈ છે ?

(A) ICAR

(B) CIBRC

(C) પ્રાદેશિક ગ્રામીણ બેન્કો

(D) RBI

14) નાબાર્ડની રચના કયા વર્ષમાં થઈ ?

(A) 1982

(B) 1975

(C) 1969

(D) 1947

15) જાહેરક્ષેત્ર એટલે શું ?

(A) સરકાર દ્વારા સંચાલિત ક્ષેત્ર

(B) સહકાર વૃત્તિવાળુ ક્ષેત્ર

(C) આંતરરાષ્ટ્રીય ક્ષેત્ર

(D) લોકો દ્વારા સંચાલિત ક્ષેત્ર

વિભાગ - B

■ **નીચે આપેલા 16 થી 30 પ્રશ્નોના ઉત્તર એક-બે વાક્યમાં આપો.**

દરેકનો 1 ગુણ છે. **[15]**

16) સ્તંભ આકૃતિ એટલે શું ?

17) માથાદીઠ આવક એટલે શું ?

18) માનવ વિકાસના આંકમાં કયા પરિબળોને આવરી લેવામાં આવ્યાં છે ?

19) ડૉ. એ. પી. લર્નરે આપેલા ફુગાવાની વ્યાખ્યા લખો.

20) ખર્ચ પ્રેરિત ફુગાવો કોને કહેવાય ?

21) બેન્કનો અર્થ આપો.

22) નાણાકીય નીતિનો અર્થ આપો.

23) ગરીબી રેખા એટલે શું ?

24) સંયુક્ત રાષ્ટ્ર વિકાસ કાર્યક્રમના અહેવાલમાં માનવ વિકાસ આંકમાં અને માનવ ગરીબી આંકમાં કઈ ત્રણ બાબતોનો સમાવેશ કરવામાં આવ્યો છે ?

25) કયા વયજૂથને ઉત્પાદકીય વયજૂથ તરીકે ઓળખવામાં આવે છે ?

26) ચક્રીય બેરોજગારીનો અર્થ લખો.

27) મૃત્યુદરનો અર્થ આપો.

28) નાના પાયાના ઉદ્યોગો કયા પ્રકારની ઉત્પાદન પદ્ધતિનો ઉપયોગ કરે છે ?

29) અર્ધ તૈયાર વસ્તુના ઉદ્યોગોનું એક ઉદાહરણ આપો.

30) શહેરીકરણ કોને કહેવાય ?

વિભાગ - C

■ **નીચે આપેલા 31 થી 46 સુધીના પ્રશ્નોમાંથી કોઈપણ 12 પ્રશ્નોના ટૂંકમાં ઉત્તર લખો. દરેક પ્રશ્નના 2 ગુણ છે.** **[24]**

31) આકૃતિના કોઈપણ ચાર પ્રકારો લખો.

32) ડેટા CD ના ઉપયોગ કયા કયા છે ?

33) આર્થિક વિકાસનો અર્થ સમજાવો.

34) અપેક્ષિત આયુષ્ય એટલે શું ?

35) ફુગાવાના લક્ષણો જણાવો.

36) બેન્ક રેટનો અર્થ લખો.

37) વેપારી બેન્કના ખાતાના પ્રકારો જણાવો.

38) લૈંગિક અસમાનતા ભારતમાં ગરીબી માટે પણ જવાબદાર છે.- સમજાવો.

39) ભારતમાં શ્રમપ્રધાન ઉત્પાદન પદ્ધતિ વધારે અનુકૂળ છે. - સમજાવો.

40) ખામીયુક્ત શિક્ષણ પદ્ધતિ બેરોજગારી માટે જવાબદાર છે. - સમજાવો.

41) 1921 ના વર્ષને મહાન વિભાજક વર્ષ તરીકે શા માટે ઓળખવામાં આવે છે ?

42) ભારત શા માટે 'ખેતી પ્રધાન' દેશ તરીકે ઓળખાય છે ?

43) આંતરિક વેપાર અને આંતરરાષ્ટ્રીય વેપારનો અર્થ સમજાવો.

44) હૂંડિયામણનો દર એટલે શું ?

45) વિશિષ્ટ આર્થિક વિસ્તાર એટલે શું ?

46) શ્રમિકોના સ્વાસ્થ્ય અને આરોગ્યમાં સુધારો દેશના આર્થિક વિકાસ માટે ઉપયોગી બને છે. - સમજાવો.

વિભાગ - D

■ **નીચે આપેલા 47 થી 56 સુધીના પ્રશ્નોમાંથી કોઈપણ સાત પ્રશ્નોના ઉત્તર મુદ્દાસર આપો. દરેકના 3 ગુણ છે.** **[21]**

47) અર્થશાસ્ત્રના અભ્યાસમાં કમ્પ્યૂટર ટેક્નોલોજીના કોઈપણ ત્રણ ઉપયોગ સમજાવો.

48) જીવનની ભૌતિક ગુણવત્તામાં કઈ કઈ બાબતોનો સમાવેશ થાય છે ?

49) સાટા પ્રથાની મર્યાદાઓ સમજાવો.

50) નાણાંનો અર્થ આપી તેના કોઈપણ બે કાર્ય સમજાવો.

51) ભારતમાં ગરીબીનાં કોઈપણ ત્રણ આર્થિક કારણો સમજાવો.

52) પ્રચ્છન્ન બેરોજગારીની સંકલ્પના ઉદાહરણ સહિત સમજાવો.

53) ઘર્ષણજન્ય બેરોજગારી ઉદાહરણ સહિત સમજાવો.

54) ભારતમાં કૃષિક્ષેત્રની નીચી ખેત ઉત્પાદકતાનાં કોઈપણ ત્રણ સંસ્થાકીય પરિબળો સમજાવો.

55) મૂડીરોકાણના કદના આધારે ઉદ્યોગોના પ્રકાર સમજાવો.

56) સ્થળાંતરનો અર્થ આપી આકર્ષક સ્થળાંતર સમજાવો.

વિભાગ - E

■ **નીચે આપેલા 57 થી 63 સુધીના પ્રશ્નોમાંથી કોઈપણ પાંચ પ્રશ્નોના ઉત્તર વિસ્તારપૂર્વક આપો. દરેકના 5 ગુણ છે.** **[25]**

57) ભારતમાં ગરીબી ઘટાડવાના કોઈપણ પાંચ ઉપાયો ચર્ચો.

58) જન્મદરનો અર્થ આપી ભારતમાં ઊંચા જન્મદર માટેનાં કોઈપણ પાંચ કારણોની ચર્ચા કરો.

59) ભારતમાં કૃષિ ક્ષેત્રની ખેત ઉત્પાદકતા વધારવા માટેના કોઈપણ પાંચ ટેક્નોલોજીકલ સુધારાઓની ચર્ચા કરો.

60) લેણદેણની તુલાનો અર્થ આપી તેના પ્રકારો તેમજ લેણદેણની તુલાને અસર કરતાં પરિબળો જણાવો.

61) ભારતમાં નાના પાયાના ઉદ્યોગોના મહત્ત્વના કોઈપણ પાંચ મુદ્દાની ચર્ચા કરો.

62) શહેરીકરણ એટલે શું ? શહેરીકરણની હકારાત્મક અસરોની ચર્ચા કરો.

63) ભારતમાં વસ્તીના કદની આપેલી આંકડાકીય માહિતીને સ્તંભાકૃતિમાં રજૂ કરી વિશ્લેષણ કરો.

વર્ષ	1951	1971	1991	2001	2011
ભારતમાં વસ્તીનું કદ (કરોડમાં)	36	54	84	102	121

નોંધ : દૃષ્ટિહીન વિદ્યાર્થીઓએ માત્ર વિશ્લેષણ કરવું.

◆◆◆

Seat No.: | | | | | | | |

Sl. No. :

022(H)

(May, 2021)

Time : 3 Hours] *[Maximum Marks : 100*

सूचनाएँ :

1) इस प्रश्नपत्र में कुल पाँच विभाग और 63 प्रश्न हैं।

2) प्रश्न के साथ दी गई सूचना के अनुसार ही उत्तर लिखिए।

3) प्रश्न के दाहिनी ओर अंक दर्शाए गए हैं।

4) प्रत्येक विभाग नए पन्ने पर लिखिए।

विभाग -A

■ नीचे दिए गए प्रश्न क्रमांक 1 से 15 हेतुलक्षी प्रकार के प्रश्न हैं। दिए गए विकल्पों (**A, B, C, D**) में से सही विकल्प पसंद करके उत्तर लिखिए। प्रत्येक प्रश्न के लिए 1 अंक है। [15]

1) आलेख किस प्रकार के वितरण हेतु बनाया जाता है?

(A) असतत

(B) विषम

(C) आदर्श

(D) सतत

2) जीवन की भौतिक गुणवत्ता आंक (PQLI) का महत्तम मूल्य कितना होता है?

(A) शून्य

(B) 100

(C) 100 से अधिक

(D) 100 से कम

3) आर्थिक वृद्धि का प्रश्न मुख्य रूप से किन राष्ट्रों के मुद्दों के साथ संबंधित है ?

(A) पिछड़े

(B) विकसित

(C) विकासशील

(D) तीसरे विश्व के देशों

4) RBI अन्य बैंकों के पास से अल्पकालीन ऋण ले तो उस दर को क्या कहेंगे?

(A) बैंक रेट

(B) खुल्ले बाजार की दर

(C) रिवर्स रेपो रेट

(D) रेपो रेट

5) भारत में व्यापारिक बैंक में मुख्य रूप से कितने प्रकार की जमाराशि होती है?

(A) 2

(B) 3

(C) 6

(D) 10

6) सरकार ने कानून द्वारा बढ़ते हुए भावों को रोका हो, वह भाववृद्धि किस प्रकार की मुद्रास्फीति है?

(A) खर्च प्रेरित मुद्रास्फीति

(B) नियंत्रित मुद्रास्फीति

(C) दौड़ती मुद्रास्फीति

(D) खुली मुद्रास्फीति

7) चावल देकर कपड़ा प्राप्त करने की आर्थिक व्यवस्था किस नाम से जानी जाती थी ?

(A) मुद्रा प्रथा

(B) बैंकिंग प्रथा

(C) वस्तु विनिमय प्रथा

(D) उधार प्रथा

8) इंडियन काउंसिल ऑफ मेडिकल रिसर्च ने शहरी क्षेत्र में व्यक्ति के भोजन में न्यूनतम दैनिक कितनी कैलोरी निश्चित की है?

(A) 2400 कैलोरी

(B) 2300 कैलोरी

(C) 2200 कैलोरी

(D) 2100 कैलोरी

9) भारत में वर्ष 2014-2016 की समयावधि में कुपोषित व्यक्तियों का प्रतिशत प्रमाण कितना था?

(A) 20.5

(B) 11.2

(C) 15.2

(D) 23.7

10) अनिवार्य रूप में बेरोजगारी का विचार किस श्रम की पूर्ति के सन्दर्भ में किया गया है?

(A) सक्रिय

(B) बालक

(C) निष्क्रिय

(D) वृद्ध

11) बेरोजगारी के प्रकार निर्धारित करने के मुख्य चार मापदण्ड किसने प्रस्तुत किए?

(A) राजकृष्ण

(B) महालनोबिस

(C) केईन्स

(D) मार्शल

12) भारत में आर्थिक आयोजन की शुरुआत किस वर्ष में हुई?

(A) ई.सन् 1950

(B) ई. सन् 1951

(C) ई. सन् 2000

(D) ई. सन् 1901

13) भारत में कृषि संशोधन करने वाली संस्था कौन-सी है?

(A) ICAR

(B) CIBRC

(C) प्रादेशिक ग्रामीण बैंक

(D) RBI

14) नाबार्ड की स्थापना किस वर्ष में की गई?

(A) सन् 1982

(B) सन् 1975

(C) सन् 1969

(D) सन् 1947

15) सार्वजनिक क्षेत्र अर्थात् क्या?

(A) सरकार द्वारा संचालित क्षेत्र

(B) सहकारवृत्ति वाले क्षेत्र

(C) अन्तर्राष्ट्रीय क्षेत्र

(D) लोगों के द्वारा संचालित क्षेत्र

विभाग -B

■ **नीचे दिए गए प्रश्न क्रमांक 16 से 30 प्रश्नों के उत्तर एक-दो वाक्यों में दीजिए। प्रत्येक प्रश्न के लिए 1 अंक है :** [15]

16) स्तंभ आकृति अर्थात् क्या?

17) प्रति व्यक्ति आय अर्थात् क्या?

18) मानव विकास आंक में कौन से तत्त्वों को शामिल किया गया है?

19) डॉ. ए.पी. लर्नर द्वारा दी गई मुद्रास्फीति की परिभाषा दीजिए।

20) खर्च प्रेरित मुद्रास्फीति किसे कहते हैं?

21) बैंक का अर्थ बताइए।

22) मौद्रिक नीति का अर्थ दीजिए।

23) गरीबी रेखा अर्थात् क्या?

24) संयुक्त राष्ट्र विकास कार्यक्रम की रिपोर्ट में मानव गरीबी आंक (HPI) और मानव विकास आंक में कौन-सी तीन मुख्य बातों को शामिल किया गया है?

25) किस आयु समूह को उत्पादक आयु समूह के रूप में जाना जाता है?

26) चक्रीय बेरोजगारी का अर्थ बताइए।

27) मृत्यु दर का अर्थ दीजिए।

28) छोटे पैमाने के उद्योग किस प्रकार की उत्पादन पद्धति का उपयोग करते हैं?

29) अर्ध तैयार वस्तुओं के उद्योग का एक उदाहरण लिखिए।

30) शहरीकरण अर्थात् क्या?

विभाग - C

■ **निम्नलिखित प्रश्न क्रमांक 31 से 46 तक के प्रश्नों में से किन्हीं 12 प्रश्नों के उत्तर संक्षिप्त रूप में दीजिए। प्रत्येक प्रश्न के 2 अंक हैं:** **[24]**

31) आकृति के कोई चार प्रकार बताइए।

32) डेटा CD के उपयोग क्या-क्या हैं? बताइए ।

33) आर्थिक विकास का अर्थ समझाइए।

34) अपेक्षित आयु अर्थात् क्या?

35) मुद्रास्फीति के लक्षण बताइए।

36) बैंक दर से क्या तात्पर्य है?

37) व्यापारी बैंक के खातों के प्रकार बताइए।

38) 'भारत में लैंगिक असमानता' भी गरीबी के लिए जिम्मेदार है समझाइए।

39) भारत में श्रमप्रधान उत्पादन पद्धति अधिक अनुकूल है, विधान स्पष्ट कीजिए ।

40) क्षतियुक्त शिक्षा प्रणाली बेरोजगारी के लिए जिम्मेदार है समझाइए।

41) ई. सन् 1921 के वर्ष को महान विभाजक वर्ष के रूप में क्यों जाना जाता है?

42) भारत को कृषि प्रधान देश क्यों कहा जाता है?

43) आंतरिक व्यापार एवं अन्तर्राष्ट्रीय व्यापार का अर्थ समझाइए।

44) विनिमय दर का अर्थ बताइए।

45) विशिष्ट आर्थिक विस्तार अर्थात् क्या?

46) श्रमिकों के स्वास्थ्य एवं आरोग्य में सुधार देश के आर्थिक विकास में उपयोगी बनता है, समझाइए।

विभाग -D

■ नीचे दिए गए प्रश्न क्रमांक 47 से 56 तक के प्रश्नों में से किन्हीं 7 प्रश्नों के मुद्दासर उत्तर लिखिए। प्रत्येक प्रश्न के 3 अंक हैं : [21]

47) अर्थशास्त्र के अध्ययन में कम्प्यूटर टेक्नॉलोजी के कोई तीन उपयोग समझाइए।

48) जीवन की भौतिक गुणवत्ता में कौन-कौन सी बातों का समावेश होता है? बताइए।

49) वस्तु विनिमय प्रथा की मर्यादाएँ समझाइए।

50) मुद्रा की परिभाषा देकर, मुद्रा के कोई दो कार्य समझाइए।

51) भारत में गरीबी के लिए कोई भी तीन आर्थिक कारण समझाइए।

52) प्रच्छन्न बेरोजगारी की संकल्पना उदाहरण सहित समझाइए।

53) घर्षणजन्य बेरोजगारी को उदाहरण सहित समझाइए।

54) भारत में नीची कृषि उत्पादकता के लिए जिम्मेदार कोई तीन संस्थाकीय परिबल समझाइए।

55) पूँजी निवेश के कद के आधार पर उद्योगों के प्रकार समझाइए।

56) स्थानांतरण का अर्थ देकर आकर्षक स्थानांतरण समझाइए।

विभाग -E

■ नीचे दिए गए 57 से 63 तक के प्रश्नों में से किन्हीं 5 प्रश्नों के विस्तारपूर्वक उत्तर दीजिए। प्रत्येक प्रश्न के लिए 5 अंक हैं : [25]

57) भारत में गरीबी घटाने के कोई भी पाँच उपायों की चर्चा कीजिए।

58) जन्म दर का अर्थ देकर, भारत में ऊँची जन्मदर के कोई पाँच महत्त्वपूर्ण कारणों की चर्चा कीजिए।

59) भारत में कृषि उत्पादकता बढ़ाने के लिए किन्हीं पाँच तकनीकी (टेक्नॉलोजिकल) सुधारों की चर्चा कीजिए।

60) लेन-देन की तुला का अर्थ देकर उसके प्रकार बताइए एवं लेन-देन की तुला पर प्रभाव डालने वाले घटक (असर करने वाले परिबल) भी समझाइए।

61) भारत में छोटे पैमाने के उद्योगों के महत्त्व के कोई पाँच मुद्दों की चर्चा कीजिए।

62) शहरीकरण अर्थात् क्या? शहरीकरण के सकारात्मक प्रभावों (असरों) की चर्चा कीजिए।

63) भारत में जनसंख्या के कद की निम्नांकित जानकारी को स्तंभ आकृति में दर्शाकर विश्लेषण कीजिए :

वर्ष	1951	1971	1991	2001	2011
भारत की जनसंख्या (करोड़ में)	36	54	84	102	121

नोट : अंधजन विद्यार्थी मात्र विश्लेषण ही करेंगे।

◆◆◆

Seat No.: | | | | | | | |

Sl. No. :

022(E)

(May, 2021)

Time : 3 Hours] *[Maximum Marks : 100*

Instructions :

1) **This question paper contains <u>Five</u> sections and total 63 questions.**
2) **Answer the question according to the instructions.**
3) **Figures to the right side indicate full marks for the questions.**
4) **Start a new section on a new page.**

SECTION - A

■ **Select and write the correct alternative (A, B, C, D) from the options given below from questions 1 to 15. Each question carries 1 mark :** **[15]**

1) For which type of distribution a graph is drawn?
   (A) Discrete
   (B) Skewed
   (C) Ideal
   (D) Continuous

2) What is the maximum value of Physical Quality of Life Index (PQLI)?
   (A) Zero
   (B) 100
   (C) More than 100
   (D) Less than 100

3) Generally which countries are related with the concept of economic growth?

(A) Backward

(B) Developed

(C) Developing

(D) Third World Nations

4) What is called the rate at which RBI borrows funds for very short term from commercial banks?

(A) Bank rate

(B) Open market operations

(C) Reverse Repo rate

(D) Repo rate

5) How many major types of deposits exists in banks in India?

(A) 2

(B) 3

(C) 6

(D) 10

6) What is the type of inflation when the government controls inflation via rules or laws?

(A) Cost induced

(B) Suppressed

(C) Galloping

(D) Open

7) What was the economic system called that allowed exchange of rice for clothes?

(A) Monetary system

(B) Banking system

(C) Barter system

(D) Loan system

8) How many minimum daily calories per person per day is decided by Indian Council of Medical Research for urban areas?

(A) 2400

(B) 2300

(C) 2200

(D) 2100

9) What is the percentage of malnourished people in India in 2014-16?

(A) 20.5

(B) 11.2

(C) 15.2

(D) 23.7

10) Compulsory nature of unemployment is seen in which context of labour supply?

(A) Active

(B) Children

(C) Passive

(D) Elders

11) Who presented four measuring rods of measuring the types of unemployment?

(A) Raj Krishna

(B) Mahalnobis

(C) Keynes

(D) Marshal

12) In which year economic planning started in India?

(A) 1950

(B) 1951

(C) 2000

(D) 1901

13) Which one is the institute of agriculture research in India?

(A) ICAR

(B) CIBRC

(C) Regional Rural Bank

(D) RBI

14) When was NABARD established?

(A) 1982

(B) 1975

(C) 1969

(D) 1947

15) What is Public Sector?

(A) Sector run by government.

(B) Sector run on cooperation.

(C) International sector.

(D) Sector run by people

SECTION - B

■ **Answer the following questions from 16 to 30 in one to two sentences each. Each question carries 1 mark :** **[15]**

16) What is meant by a bar diagram?

17) What is per capita income?

18) Which factors are included in the Human Development Index?

19) Write the definition of inflation given by Dr. A.P. Lerner.

20) What is cost push inflation?

21) Give the meaning of a bank.

22) Give the meaning of monetary policy.

23) What is poverty line?

24) What are the three important parameters included by UNDP in Human Poverty Index and Human Development Index?

25) Which age group is called productive age group?

26) What is meant by cyclical unemployment?

27) Give the meaning of Death rate.

28) Which type of production techniques are being utilized by small scale industries?

29) Give an example of intermediate goods industry.

30) What is meant by unemployment?

SECTION - C

■ **Answer Any Twelve of the following questions from 31 to 46 in brief. Each question carries 2 marks :** [24]

31) Write any four types of diagrams.

32) What are the uses of Data CD?

33) Explain the meaning of Economic development.

34) What is life expectancy at birth?

35) What are the characteristics of inflation?

36) What is meant by Bank Rate?

37) What are the different types of accounts of Commercial Bank?

38) Explain gender inequality as a reason for poverty in India.

39) Labour intensive technique is more applicable for India-Explain.

40) Defective education system is responsible for unemployment-Explain.

41) Why is the year 1921 identified as the year of great divide?

42) Why is India known as agriculture oriented economy?

43) State the meaning of Domestic and International trade.

44) What is meant by exchange rate?

45) What is special economic zone?

46) Improvement in health of labourers leads to increase in economic growth. Explain.

SECTION - D

■ **Answer Any Seven of the following questions from 47 to 56 to the point. Each question carries 3 marks :** **[21]**

47) Explain any 3 uses of computer technology in the study of economics.

48) What are the aspects included in Physical Quality of Life?

49) Explain the limitations of barter system.

50) Define money and explain any two functions of money.

51) Explain any three economic causes of poverty in India.

52) Explain the concept of disguised unemployment with example.

53) Explain frictional unemployment with example.

54) Explain any three institutional factors responsible for low agricultural productivity in India.

55) Explain the types of industries on the basis of size of investment.

56) Give the meaning of migration and explain the pull factors responsible for migration.

SECTION - E

■ **Answer Any Five of the following questions from 57 to 63 in detail. Each question carries 5 marks :** **[25]**

57) Discuss any five measures to reduce poverty in India.

58) State the meaning of birth rate. Discuss any five reasons for high-birth rate in India.

59) Explain any five technological measures to increase agricultural productivity in India.

60) Give the meaning, types and factors influencing balance of payment.

61) Discuss any five importance of small scale industries in India.

62) State the meaning of urbanisation and explain its positive effects.

63) Following table shows the size of population in India in different years. Represent the data in a bar diagram and analyse it:

Year	1951	1971	1991	2001	2011
Population in (crores)	36	54	84	102	121

*Note : For Blind candidates :

Blind students have to do analysis only.

◆◆◆